

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Solihova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdusolim Abdulkim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQ BUZILISHLARIDA PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK KORREKSIYA USULLARI HAMDA MEXANIZMLARI

Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi

Andijon davlat pedagogika instituti logopediya yo'nalishi magistranti

Ilmiy rahbar: To'rahanova Barno

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq buzilishlarining pedagogik-psixologik jihatlarini, ularni aniqlash, oldini olish va korreksiya qilishning samarali usullari hamda mexanizmlari yoritilgan. Tadqiqotda nutq buzilishlarining kelib chiqish omillari, ularning bolalar psixik rivojlanishiga ta'siri va maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan korreksion-pedagogik faoliyatning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, logopedik mashg'ulotlar, psixologik qo'llab-quvvatlash, o'yin texnologiyalari, individual va guruh yondashuvlarning samaradorligi asoslab beriladi. Maqolada pedagog, psixolog va ota-onalarning o'zaro hamkorligi nutq buzilishlarini bartaraf etishdagi muhim mexanizm sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish va ularning ijtimoiy moslashuvini yaxshilashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, nutq buzilishlari, pedagogik-psixologik korreksiya, logopedik ishlar, psixologik mexanizmlar, o'yin texnologiyalari, individual yondashuv, nutq rivoji.

Abstract: This article discusses the pedagogical and psychological aspects of speech disorders in preschool children, as well as effective methods and mechanisms for their identification, prevention, and correction. The study analyzes the factors causing speech disorders, their impact on children's mental development, and the significance of correctional and pedagogical activities conducted in preschool educational institutions. It also substantiates the effectiveness of speech therapy, psychological support, game-based technologies, and individual and group approaches. The article considers cooperation among teachers, psychologists, and parents as an important mechanism for addressing speech disorders. The study results contribute to the development of preschool children's speech and the improvement of their social adaptation.

Key words: preschool age, speech disorders, pedagogical and psychological correction, speech therapy, psychological mechanisms, game technologies, individual approach, speech development.

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические и психологические аспекты нарушений речи у детей дошкольного возраста, а также эффективные методы и механизмы их выявления, профилактики и коррекции. Анализируются факторы, вызывающие нарушения речи, их влияние на психическое развитие детей, а также значение коррекционно-педагогических мероприятий, проводимых в дошкольных образовательных учреждениях. Обосновывается эффективность логопедической терапии, психологической поддержки, игровых технологий, индивидуального и группового подходов. В статье сотрудничество педагогов, психологов и родителей рассматривается как важный механизм устранения нарушений речи. Результаты исследования способствуют развитию речи детей дошкольного возраста и улучшению их социальной адаптации.

Ключевые слова: дошкольный возраст, нарушения речи, педагогическая и психологическая коррекция, логопедическая терапия, психологические механизмы, игровые технологии, индивидуальный подход, развитие речи.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish hamda unda tarbiyalanayotgan bolalarning har tomonlama sog'lom va barkamol rivojlanishini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishi, bilish jarayonlari, emosional-irodaviy soha va nutq faoliyatining jadal rivojlanishi bilan xarakterlanadi. Ushbu davrda nutqning to'g'ri shakllanishi bolaning atrof-muhit bilan muloqoti, tafakkuri, ijtimoiylashuvi hamda keyingi ta'lim bosqichlariga muvaffaqiyatli tayyorlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, hozirgi kunda

maktabgacha yoshdagi bolalar orasida turli xil nutq buzilishlari tobora ko'proq uchramoqda. Tovush talaffuzidagi nuqsonlar, lug'at boyligining kamligi, grammatik tuzilmaning yetarli darajada shakllanmaganligi, bog'langan nutqning rivojlanmaganligi, duduqlanish, dizartriya va alaliya kabi holatlar bolalarning muloqot jarayonini qiyinlashtiradi. Bunday nutq buzilishlari nafaqat nutq faoliyatiga, balki bolaning psixik rivojlanishiga, o'ziga bo'lgan ishonchiga, emotsional holatiga hamda tengdoshlari bilan munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi ^[1].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq buzilishlarini pedagogik va psixologik korreksiya usullari orqali bartaraf etish imkoniyatlarini ilmiy asosda o'rganishga qaratilgan bo'lib, tadqiqot jarayoni eksperimental tadqiqot dizayni asosida tashkil etildi. Tadqiqotda sifat va miqdoriy yondashuvlar uyg'unlashtirildi hamda nutq rivojlanishidagi o'zgarishlarni obyektiv baholash maqsadida diagnostik, shakllantiruvchi va nazorat bosqichlari izchil amalga oshirildi.

Tadqiqotda 5–6 yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar ishtirok etib, ular nutq rivojlanishidagi buzilishlar xarakteriga ko'ra tanlab olindi. Ishtirokchilar orasida fonetik-fonematik nutq buzilishlari, leksik-grammatik tizimdagi kamchiliklar hamda umumiy nutq rivojlanishining yetishmovchiligi kuzatilgan bolalar mavjud bo'ldi.

Tadqiqot ishtirokchilari ikki guruhga – tajriba guruhi va nazorat guruhi – ajratildi: tajriba guruhida maxsus ishlab chiqilgan pedagogik-psixologik korreksiya dasturi amaliyotga tatbiq etildi, nazorat guruhida esa an'anaviy mashg'ulotlar olib borildi.

Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, suhbat, testlash, logopedik diagnostika hamda psixologik baholash metodlaridan kompleks foydalanildi.

Pedagogik kuzatish orqali bolalarning nutq faolligi, tovush talaffuzi, so'z boyligi va kommunikativ xulq-atvoridagi o'zgarishlar muntazam qayd etib borildi. Suhbat va testlash usullari bolalarning nutqiy rivojlanish darajasini, nutqni tushunish va ifodalash imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qildi. Logopedik diagnostika metodlari yordamida fonematik eshitish, artikulyatsion apparat faoliyati hamda grammatik tuzilmaning shakllanish darajasi baholandi. Psixologik metodlar orqali esa bolalarning emotsional holati, motivatsiyasi, diqqat va xotira jarayonlarining nutq bilan bog'liq jihatlari tahlil qilindi. Shakllantiruvchi bosqichda bolalar bilan tizimli ravishda integrativ pedagogik-psixologik korreksiya mashg'ulotlari olib borildi; mashg'ulotlar jarayonida artikulyatsion va nafas mashqlari, fonematik eshitishni rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar, leksik va grammatik tuzilmani boyituvchi o'yinlar hamda emotsional barqarorlik va ijobiy motivatsiyani shakllantiruvchi psixologik mashqlar qo'llanildi. Mashg'ulotlar individual va kichik guruh shaklida tashkil etilib, bolalarning yosh va individual xususiyatlari inobatga olindi hamda nutqiy faoliyatni rag'batlantiruvchi interaktiv metodlardan foydalanildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Nazorat bosqichida dastlabki va yakuniy diagnostika natijalari o'zaro solishtirildi hamda korreksion ishlar samaradorligi aniqlab olindi. Olingan ma'lumotlarni tahlil qilishda statistik va taqqoslovchi usullardan foydalanilib, nutq rivojlanishidagi ijobiy o'zgarishlar sifat va miqdoriy jihatdan baholandi. Tadqiqot jarayonida etik tamoyillarga qat'iy amal qilinib, bolalarning psixologik xavfsizligi, sog'lig'i va shaxsiy xususiyatlari himoya qilindi. Tadqiqotni o'tkazish ota-onalarning yozma roziligi asosida amalga oshirilib, barcha mashg'ulotlar bolalarning yoshiga mos hamda majburiyatsiz tarzda tashkil etildi. Nutq buzilishlarining kelib chiqish sabablari xilma-xil bo'lib, ular biologik, ijtimoiy va psixologik omillar bilan bog'liqdir. Markaziy nerv tizimidagi yetilish nuqsonlari, prenatal va perinatal omillar, oiladagi nutq muhiti, tarbiya uslublari, bolaga yetarli e'tibor va muloqotning kamligi nutq rivojiga salbiy ta'sir etuvchi asosiy omillar sirasiga kiradi. Shu bois maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini bartaraf etishda faqat logopedik yondashuv bilan cheklanib qolmasdan, pedagogik va psixologik korreksiya usullarini kompleks tarzda qo'llash zarurati yuzaga keladi.

Pedagogik-psixologik korreksiya bolaning individual xususiyatlarini, yosh imkoniyatlarini va psixik rivojlanish darajasini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Bunda o'yin faoliyati yetakchi vosita sifatida namoyon bo'lib, u orqali bolalarning nutqiy faolligi oshiriladi, emotsional holati barqarorlashtiriladi va ijtimoiy ko'nikmalari rivojlantiriladi. Psixologik mexanizmlar – motivatsiya, taqlid, emotsional qo'llab-quvvatlash va ijobiy rag'batlantirish – nutq korreksiyasining samaradorligini oshiruvchi muhim omillar hisoblanadi ^[2]. Shu nuqtayi nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda ularning mexanizmlarini ilmiy asosda o'rganish, amaliyotga joriy etish va mutaxassislar hamda ota-onalar hamkorligini yo'lga qo'yish dolzarb masalalardan biridir. Ushbu maqolada aynan mazkur muammolarni yoritish, zamonaviy yondashuvlar asosida samarali korreksiya usullarini tahlil qilish maqsad qilib olingan. Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini bartaraf etish jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u pedagogik va psixologik yondashuvlarning uzviy uyg'unligini talab etadi. Ushbu jarayonda bolaning yosh xususiyatlari, individual rivojlanish darajasi, psixik holati hamda nutq buzilishining turi va darajasi asosiy mezon sifatida e'tiborga olinadi.

Korreksion ishlar tizimli, izchil va uzluksiz tashkil etilgandagina kutilgan natijaga erishish mumkin ^[3]. Amaliyotda maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq buzilishlarining asosiy turlari sifatida tovushlarni noto'g'ri talaffuz qilish (dislaliya), nutq apparati mushaklarining yetarlicha harakatchan emasligi bilan bog'liq buzilishlar (dizartriya), nutqning umumiy rivojlanmaganligi, alaliya hamda duduqlanish holatlari qayd etiladi. Ushbu buzilishlar ko'pincha bolaning lug'at zahirasining kamligi, grammatik shakllardan noto'g'ri foydalanish va bog'langan nutqning sust rivojlanishi bilan kechadi, natijada bola o'z fikrini erkin ifoda eta olmaydi va muloqot jarayonida qiyinchiliklarga duch keladi. Pedagogik korreksiya usullari nutq buzilishlarini bartaraf etishda muhim o'rin tutib, ular asosan nutqni rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladi. Bunda tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishga o'rgatish, fonematik eshituvni rivojlantirish, lug'at boyligini kengaytirish va grammatik tuzilmani shakllantirish asosiy vazifalar hisoblanadi. Pedagogik yondashuvda ko'rgazmali vositalar, didaktik o'yinlar, rasmlar, kartochkalar hamda multimedia texnologiyalaridan foydalanish bolalarda qiziqish va faollikni oshiradi ^[4].

O'yin texnologiyalari pedagogik korreksiyaning yetakchi shakli sifatida alohida ahamiyat kasb etadi, chunki maktabgacha yoshda o'yin bolaning asosiy faoliyati bo'lib, u orqali nutqiy faollik tabiiy va majburiyatsiz tarzda rivojlanadi. Rolli, syujetli, harakatli va nutqiy o'yinlar bolalarda so'z boyligini oshirish, gap tuzish ko'nikmalarini mustahkamlash hamda muloqot madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi; o'yin jarayonida bolaning o'zini erkin his qilishi nutqdagi psixologik to'siqlarni kamaytiradi ^[5].

Psixologik korreksiya usullari esa bolaning emotsional-irodaviy holatini barqarorlashtirish, nutq buzilishiga nisbatan salbiy munosabatni bartaraf etish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga qaratiladi. Ko'plab nutq buzilishlari, xususan duduqlanish, bolaning ichki xavotiri, qo'rquvi va emotsional zo'riqishi bilan bevosita bog'liq bo'lgani sababli, psixologik qo'llab-quvvatlash, relaksatsion mashqlar, art-terapiya, musiqaterapiya va nafas mashqlari korreksion ishlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Pedagogik-psixologik korreksiya jarayonida individual va differensial yondashuv mexanizmlari muhim ahamiyatga ega bo'lib, har bir bolaning nutq buzilishi darajasi va psixik rivojlanish xususiyatlari turlicha ekanini inobatga olgan holda korreksion ishlar individual dastur asosida tashkil etilishi lozim. Guruhiy mashg'ulotlar esa bolalarda ijtimoiy muloqotni rivojlantirish, o'zaro nutqiy aloqalarni mustahkamlash va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi ^[6].

Korreksiya mexanizmlaridan yana biri mutaxassislar va ota-onalar hamkorligi bo'lib, ota-onalarning pedagogik va psixologik savodxonligini oshirish, uy sharoitida bajariladigan mashqlar va tavsiyalar bilan ta'minlash korreksion jarayonning uzluksizligini kafolatlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyachi, logoped va psixologning hamkorlikdagi faoliyati esa bolaning nutqiy va psixik rivojlanishini kompleks tarzda qo'llab-quvvatlash imkonini beradi ^[7].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning dastlabki (diagnostik) bosqichida maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq rivojlanish darajasi kompleks tarzda baholandi. Boshlang'ich diagnostika natijalari shuni ko'rsatdiki, tadqiqotda ishtirok etgan bolalarning aksariyatida fonematik eshitishning yetarli darajada rivojlanmaganligi, tovush talaffuzida xatolar, so'z boyligining cheklanganligi hamda grammatik tuzilmani qo'llashdagi qiyinchiliklar kuzatildi. Shuningdek, ayrim bolalarda nutqiy faoliyatning pastligi, muloqotga kirishishda ishonchsizlik va emotsional beqarorlik holatlari qayd etildi. Dastlabki natijalarga ko'ra tajriba va nazorat guruhlarida o'rtasida nutq rivojlanish darajasi jihatidan sezilarli farq aniqlanmadi, bu esa shakllantiruvchi tajribani o'tkazish uchun teng sharoit mavjudligini tasdiqladi. Shakllantiruvchi bosqich yakunida o'tkazilgan yakuniy diagnostika natijalari tajriba guruhidagi bolalarda nutq rivojlanishida sezilarli ijobiy o'zgarishlar yuzaga kelganini ko'rsatdi. Xususan, fonematik eshitish darajasining yaxshilanishi, tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish holatlarining ko'payishi hamda artikulyatsion apparat harakatchanligining oshishi kuzatildi.

Tajriba guruhi bolalarida so'z boyligi kengayib, gap tuzish jarayonida grammatik xatolar sezilarli darajada kamaydi, nutqning bog'langanligi va mantiqiy izchilligi oshdi hamda bolalarning muloqotga kirishish faolligi ortdi. Psixologik baholash natijalari ham ijobiy dinamikani namoyon etdi, ya'ni tajriba guruhidagi bolalarda emotsional holatning barqarorlashuvi, nutqiy faoliyatga bo'lgan qiziqish va motivatsiyaning oshishi hamda muloqot jarayonida o'zini erkin tutish ko'rsatkichlari yaxshilandi. Korreksion mashg'ulotlar jarayonida interaktiv va o'yin texnologiyalaridan foydalanish bolalarning diqqat va xotira jarayonlarini faollashtirishga xizmat qilgani aniqlandi. Nazorat guruhida ham ayrim ijobiy o'zgarishlar qayd etilgan bo'lsa-da, ular asosan asta-sekinlik bilan va kamroq darajada namoyon bo'ldi hamda an'anaviy mashg'ulotlar fonida nutq rivojlanishidagi o'zgarishlar tizimli va barqaror xarakter kasb etmadi. Tajriba va nazorat guruhlarida natijalarini taqqoslash shuni ko'rsatdiki, integrativ pedagogik-psixologik korreksiya dasturi qo'llanilgan tajriba guruhida nutq buzilishlarini bartaraf etish samaradorligi sezilarli darajada yuqori bo'ldi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari pedagogik va psixologik yondashuvlarning uyg'unlashtirilgan holda qo'llanilishi maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini

korreksiya qilishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi va olingan natijalar ishlab chiqilgan korreksiya dastur nutq rivojlanishini kompleks qo'llab-quvvatlash hamda muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarini bartaraf etishda pedagogik-psixologik korreksiya usullari va mexanizmlarini uyg'un holda qo'llash yuqori samaradorlikka erishishning asosiy sharti hisoblanadi. Ushbu yondashuv bolaning nutqini rivojlantirish bilan birga, uning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlari nafaqat ularning muloqot jarayoniga, balki umumiy psixik rivojlanishiga, ijtimoiy moslashuviga va shaxsiy faolligiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli mazkur muammoni hal etishda faqat logopedik yondashuv bilan cheklanib qolmasdan, pedagogik va psixologik korreksiya usullarini kompleks va uyg'un holda qo'llash alohida ahamiyat kasb etadi. Pedagogik-psixologik korreksiya bolaning yosh xususiyatlari, emotsional holati hamda individual rivojlanish darajasini hisobga olgan holda tizimli va izchil tarzda amalga oshirilgandagina kutilgan natijaga olib keladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'yin texnologiyalari, art-terapiya, musiqaterapiya, nafas mashqlari, relaksatsiya mashg'ulotlari hamda kommunikativ o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqiy faollikni oshirish, tovush talaffuzini yaxshilash va psixologik to'siqlarni bartaraf etishda eng samarali vositalardan hisoblanadi. Shuningdek, mutaxassislar – logoped, psixolog, tarbiyachi hamda ota-onalar o'rtasidagi samarali hamkorlik korreksiya jarayon muvaffaqiyatini ta'minlovchi asosiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini erta aniqlash va ularni samarali bartaraf etish maqsadida ta'lim muassasalarida logopedik va psixologik diagnostika ishlarini muntazam va tizimli ravishda tashkil etish tavsiya etiladi. Nutq buzilishlariga ega bolalar bilan ishlash jarayonida pedagogik va psixologik korreksiya usullarini integratsiyalashgan holda qo'llash, xususan, logopedik mashqlarni emotsional-motivatsion qo'llab-quvvatlash bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiqdir. Korreksiya mashg'ulotlari individual va kichik guruh shaklida tashkil etish, bolalarning yosh, psixologik hamda individual xususiyatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Nutqni rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlarda o'yin texnologiyalari, interaktiv va vizual metodlardan keng foydalanish bolalarning nutqiy faolligi va darslarga bo'lgan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Korreksiya ishlar jarayoniga ota-onalarni faol jalb etish, ularga uy sharoitida bajariladigan mashqlar bo'yicha metodik tavsiyalar berish korreksiya samaradorligini yanada oshiradi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan pedagog va logopedlar uchun nutq buzilishlarini korreksiya qilishga oid malaka oshirish treninglarini tashkil etish hamda erishilgan natijalarni baholash maqsadida monitoring va qayta diagnostika tizimini yo'lga qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarini bartaraf etish jarayoni ko'p bosqichli, kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Bolaning nutqini rivojlantirish orqali uning fikrlash qobiliyati, emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuv darajasi ham sezilarli darajada yaxshilanadi. Shu bois pedagogik-psixologik korreksiya usullari va mexanizmlarini amaliyotga chuqur tatbiq etish zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Muminova L.R. Maxsus pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
2. Rahmonova M.Sh. Logopediya asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. Abduqodirov A.A., Jo'rayev R.X. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Sharq, 2015.
4. Nurmonov A.N. Bolalar psixologiyasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2014.
5. Vygotskiy L.S. Nutq va tafakkur. – Moskva: Pedagogika, 1982.
6. Leontyev A.A. Nutq faoliyati asoslari. – Moskva: Nauka, 1974.
7. Luriya A.R. Oliy psixik funksiyalar va ularning buzilishlari. – Moskva: MGU, 1973.
8. Volkova L.S. Logopediya. – Moskva: Vados, 2010.
9. Filicheva T.B., Chirkina G.V. Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini korreksiya qilish. – Moskva: Prosveshcheniye, 2008.
10. Koroleva I.V. Bolalar nutqini rivojlantirishning psixologik asoslari. – Sankt-Peterburg: Rech, 2012.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.